

סילבוס לקורס: על אהבה אינטימיות ופשרה ביהדות
Love, Intimacy, and Compromise

שיעור

שם המרצה: ד"ר עליזה בזק

קורס מס': 0608-3603-01 שנת לימודים: תשע"ח סמסטר: ב ש"ס: 2.0 לתואר: ראשון

השיעורים יתקיימו ביום שני בשעה 12:00-14:00
שעת קבלה: בניין רוזנברג, משרד, יום שני, שעה: 14:00, לפי תאום מראש בטלפון.
טלפון: 03-6405936
דוא"ל: alizayafa@post.tau.il

תיאור הקורס

איך אנחנו בוחרים בן זוג? כיצד אנו תופסים נישואים ומה המשקל שאנחנו מייחסים לאינטימיות הזוגית בנישואים? הקורס מבקש לעסוק בחקירת מקומה של האינטימיות הזוגית במקורות היהדות. שני קורפוסים משמשים כר להתבוננות: הקורפוס המשפטי של דיני משפחה והקורפוס האגדי בספרות חז"ל ובספרות המחשבה היהודית לדורותיה. באמצעות החקירה של הראשון, נלמד על משקלם של יחסי אישות במשפט העברי. בעזרת ניתוח של השני, נצביע על מקומם באתוס.

במישור המשפטי - נבחן את המקום שיש לאינטימיות זוגית במסגרת ההתחייבויות ההדדיות של בני זוג בנישואים ואת טיבה. נצביע על משקלן של תביעות בגין פגיעה בחיי אישות במסגרת עילות גירושין. נדון בהליכים השונים שבהם ניתן לנקוט כדי לסיים נישואין במקרים אלה ובמצבים שבהם הם אפשריים. נעסוק בפיצוי נזיקין במקרים של התעללות ונבחן אם הזכות לאישות נתלית בהולדה. הסוגיות המשפטיות הנוגעות לנושא האישות ייבחנו במבט דיאכרוני - החל מן המקורות בכתב, עבור לחז"ל ספרות הפסיקה, ספרות השאלות והתשובות ופסקי דין רבניים. הקורס ינתח את המקרים שהגיעו לפתחם של בתי הדין במקרים מסוג זה ויצביע על פתרונות שננקטו על ידם. הוא ינתח את טענות בעלי הדין, יעריך את משקלן המשפטי של הראיות שהם מביאים לדבריהם ויצג ואת הכרעת הדין. במקביל הוא יעסוק גם בפסקים של בית משפט בסוגיות בעלי זיקה לנושאים אלה וידון במחקרים מתחום הפסיכולוגיה והסוציולוגיה הנוגעים לנושא האישות.

במישור הרעיוני - נבחן מימרות, קביעות ועמדות הפזורות במקורות היהודיים. נעסוק בתפיסות שונות של נישואים ובדרך שבה נתפסו יחסי אישות במסגרתן. נעסוק באהבה ונדון בפשרה. באמצעות כול אלה ננסה לשרטט את האופן שבה נתפסת האינטימיות הזוגית ביהדות

דרישות הקורס

1. **בחינה** מועד א: 27/6/18; מועד ב: 30/7/18
2. נוכחות חובה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס.

מרכיבי ציון הקורס:

- 10% - נוכחות סדירה בפגישות הקורס והשתתפות בדיוני תוך גילוי בקיאות בתכנים הנלמדים בקורס.
- 90% - ציון מספרי מבחן

מטרות הקורס:

בחינת מקומם של המיניות והאישות במשפט ובאתוס העבריים
פיתוח מיומנויות ללימוד ולניתוח נושאים בספרות המדרש

היכרות עם המערכת המשפטית והרעיונית העומדת בתשתית עולמו של הזוג העברי
 היכרות עם ההליכים המשפטיים הנוגעים לנישואים וגירושים
 היכרות בסיסית עם מהותם ותפקידם של מדרשי הגדה ועם תולדות המשפט העברי
 התוודעות להליכים המשפטיים הננקטים במקרים של פגיעה בחיי אישות או התעללות

תכנית הקורס:

הקורס נע בין שלושה צירים: זוגיות; מיניות, ופשרות. הוא כולל 2 חטיבות- חטיבה מדרשית- רעיונית, שהיא העיקרית, וחטיבה משפטית. הוא מדלג בין הקורפוס האגדי בתלמודים ובקבצי המדרש השונים לבין הקורפוס המשפטי של דיני משפחה ונלמד מ 2 זוויות אלה לכל אורכו, בסוגיות שיפורטו להלן.

רובו של הקורס עוסק בניתוח של מקורות ראשוניים. דפי המקורות מתוך המקראה של הקורס שבהם נעסוק בשיעורים, יזמנו לסטודנטים מפגש מרתק ובלתי אמצעי עם המקורות הראשוניים בספרות המדרש ועם המקורות המוקדמים והמאוחרים של המשפט העברי בספרות הפסיקה, ספרות השאלות והתשובות ופסקי דין רבניים וגם עם פסקי דין של בית משפט. כל אלה ישמשו קרקע פורה לדיון, לניתוח ולביקורת ויעסקו בדילמות שונות הנוגעות לסוגיות שעל הפרק.

נדבך שני יסיפו חומרי הקריאה המלווה הצובעים את החומר הנלמד בצבעים שונים ומציעים עמדות שונות בשאלות אלה, רקע לנלמד, העמקה, ולעיתים, השוואה וניגוד. לבסוף, נצביע על מקומה של האישות במשפט ובאתוס העבריים תוך ציון הלימה והבדלים ביניהם בנושאים שונים.

מהלך השיעורים :

לימוד ודיון משותף מתוך דפי המקורות

מס' השיעור	תאריך	נושא השיעור	קריאה נדרשת	הערות
1.	5/3/18	מבוא	1; 2; 3	מקראה
2	12/3/18	בין זוגיות לפיריון במדרש	4-א; 5; 6-א; 7	מקראה
3	19/3/18	בין זוגיות ופיריון במשפט העברי	8; 9	מקראה
4	9/4/18	מיניות ואישות בספרות המדרש	10; 11	מקראה
5	16/4/18	תפיסת היצר- בין שניות לדיאלקטיקה	6-ב; 12; 13	מקראה
6	23/4/18	הנאה ועונג	14; 15	מקראה
7	30/4/18	אינוס בת זוג בספרות המדרש ובמשפט העברי	16	מקראה
8	7/5/18	אינוס בת זוג במשפט המערבי	17; 18; 19; 20; 21	מקראה
9	14/5/18	בין נישואי אהבה לנישואי אינטרס	4-ב; 22; 23; 24; 25	מקראה
10-11	21/5/18 28/5/18	יחסי אישות במשפט העברי משקל יחסי אישות במחויבויות ההדדיות בין	26	מקראה

		בני זוג בנישואין משקל יחסי אישות במסגרת עילות גירושין אופנים שונים של פגיעה באישות עקב מומים או התנהגות פסולה הליכים לסיום נישואין		
מקראה	27	שלבים במיסוד הזוגיות בנישואים כדת משה וישראל- היבטים משפטיים רעיוניים. והיסטוריים	4/6/18	12
		סיכום	11/6/18	13

הערה: סדר השיעורים לפי תאריך הוא אופציונלי ונתון לשינויים בהתאם להתקדמות בכיתה.

ביבליוגרפיה (רשות, עמודים לקריאת חובה יימסרו לקראת המבחן)

1. מ' אלון, המשפט העברי: תולדותיו מקורותיו עקרונותיו, א, ירושלים תשנ"ב, עמ' 36-39.
2. ענת רייזל, מבוא למדרשים, אלון שבות תשע"א, מבוא (א' שנאן), עמ' 11-20.
3. ח' מיליקבסקי, "מדרש הגדה- מציאות או מטאפורה", מחניים 7 (תשנ"ד), עמ' 34-37.
- 4-א ע' שרמר, זכר ונקבה בראם: הנישואים בשלהי ימי הביניים השני ובתקופת המשנה והתלמוד, ירושלים תשס"ד, עמ' 33-72; 299-320.
- 4-ב. ע' שרמר, זכר ונקבה בראם: הנישואים בשלהי ימי הביניים השני ובתקופת המשנה והתלמוד, ירושלים תשס"ד, עמ' 299-320.
5. י' לויברבוים, צלם אלוהים: ספרות חז"ל, הרמב"ם והרמב"ן: חיבור לשם קבלת דוקטור לפילוסופיה של האוניברסיטה העברית, ירושלים תשנ"ז, עמ' 237-239; עמ' 254 הערה 127.
- 6-א. ד' בויארין, הבשר שברוח: שיח המיניות בתלמוד, תל-אביב 1999, עמ' 60-62.
- 6-ב. ד' בויארין, הבשר שברוח: שיח המיניות בתלמוד, תל-אביב 1999, עמ' 67-82.
7. M. Satlow, "One who loves his wife like himself", *Journal of Jewish Studies* 49, (1998), pp. 67-87.
8. ב"צ שרשבסקי, דיני משפחה⁴, ירושלים תשנ"ג, עמ' 16-24; 25-37; 96-105.
9. Y. Margalit, "On the dispositive foundation of the obligation of spousal conjugal relation in Jewish Law", *Jewish Law Association Studies*, 18 (2008), pp. 160-186.
10. הרב י"ד סולובייצ'יק, אדם וביתו: שש מסות על חי המשפחה, ירושלים תשס"ב (מאנגלית; א' שנאן), עמ'

95-88.

11. ח' נבון, שיעורי בית: הרב סולובייצ'יק על זוגיות מיניות ומשפחה בימנו, ראשון לציון 2016, עמ' 133-136.
12. י' רוזן צבי, "יצר הרע, ואיסורי יחוד: פרק באנתרופולוגיה תלמודית", בתוך: תיאוריה וביקורת, 14 (1999), עמ' 55-84.
13. א' שנאן, "יצר הרע ותלמידי חכמים", בתוך: שיחות עם היצר הרע, בעריכת אסא קידר, תל-אביב 2007, עמ' 13-20.
14. א' רוזנהיים, תצא נפשי עליך: הפסיכולוגיה פוגשת יהדות, תל-אביב 2003, עמ' 117-134; 137-139; 142-149.
15. י' רוזן צבי, "האם יש לנשים יצר?", בתוך: סמכות רוחנית: מאבקים על כוח תרבותי בהגות היהודית, בעריכת חיים קריסטל, אורי ארליך ואחרים, באר שבע תש"ע, עמ' 21-33.
16. נחום רקובר, "יחסי אישות בכפיה בין בעל ואשתו", סדרת מחקרים וסריקות במשפט העברי", בתוך: שנתון המשפט העברי, חוברת נה (תשרי תשנו), עמ' 121-136.
17. דנה פוגץ', "ברצון שניהם ובשמחתם", בתוך: עיונים במשפט, מגדר ופמיניזם, 2007, בעריכת: דפניה ברק ארז יפעת ביטון ואחרים, עמ' 501-543.
18. יופי תירוש, "סיפור של אונס לא יותר", משפטים לא (3) (תשס"ה) עמ' 57-99.
19. ענת גור, "השלכות ארוכות טווח בנשים נפגעות תקיפה מינית", באתר 'חכמת נשים'.
<http://wtc-anatgur.co.il/השלכות-נפשיות-ארוכות-טווח-בנשים-נפגעות>
20. יעל לוינ', 'תפילה לאישה שנאנסה', דעות, ספטמבר, באתר נאמני תורה ועבודה.
21. עפרית שפירא-ברמן, הסוד ועונשו – עיגון זכויותיהן של קורבנות אלימות בחוק, חברה ורווחה כ"ג, 2, עמ' 185-197.
22. S. Aranoff, "Two Views of Marriage – Two Views of Women: Reconsidering Tav L'metav Tan Du Mi'L'Metav Armelu", *Nashim*, 3 (2000), pp. 199-227.
23. ע' בזק, השימוש בחזקת טב למיתב בשיח ההלכתי המודרני, חיבור לשם קבלת תואר דוקטור לפילוסופיה של אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן תשע"ג, עמ' 12-16; 197-201.
24. P. Brown, *The Body and Society: Men, Women, and Sexual Renunciation in Early Christianity*, New York 1988, pp. 5-9.
25. S. Treggiari, *Roman Marriage: Iusti Coniuges from the time of Cicero to the time of Ulpian*, Oxford 1999, pp. 183-184: 185-228.
26. R. Warburg, "Recovery for Infliction of Emotional Distress toward Relief for the Agunah", *The Jewish law Bi-Annual*, 18 (2009), pp. 213-264.
27. א"ח פריימן, סדר קידושין ונישואין אחר התלמוד: מחקר היסטורי דוגמתי, ירושלים, תש"ה, מבוא, עמ' ב-יד.

